

Dana Bjorka par „Spēlmaņu nakts” balvu pasniegšanas ceremoniju

Jau gadiem ilgi „Spēlmaņu nakts” balvu pasniegšanas ceremonija raisa neizsīkstošas diskusijas – Vai pati ceremonija ir nepieciešama? Uz kādiem kritērijiem balstās žūrija sava lēmuma pieņemšanā? Vai konkrētā izrāde tiešām ir pelnījusi saukties par gada labāko teātra notikumu? Un daudz citu jautājumu, uz kuriem atrast vienīgo pareizo atbildi ir gandrīz vai neiespējami. Atstājot iepriekš minēto pārdomām, atļaušos padalīties ar manis pārstāvētā teātra emocionālo pašsajūtu.

Pēc daudzu iepriekšējo un arī šī gada „Spēlmaņu nakts” balvas pasniegšanas ceremonijas izskaņas Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātra (turpmāk – Čehova teātra) kolektīvam palikusi rūgta pēcgarša. Taču šoreiz es kā teātra direktore vēlos paust šo faktu arī publiskajā telpā, jo situācijas korektas noklusēšanas modelis, kuru esmu pielietojusi praksē līdz šim, nav sniedzis vēlamo rezultātu.

Runa ir par Čehova teātra iekšējo pozicionēšanu Latvijas teātru saimē. Šeit es akcentēju uzmanību tieši uz „Spēlmaņu nakts” balvas pasniegšanas ceremonijas veidoto scenāriju un režiju, kurā gadu no gada mūsu teātra esamība tiek apzināti vai neapzināti ignorēta. Tas liek uzdot nepatīkamus jautājumus ceremonijas organizatoriem un radošajai komandai – ar ko Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātris ir izpelnījies būt tādā negodā, ja runa ir par Latvijas nevis latviešu teātra svētkiem Eduarda Smiļģa dzimšanas dienā? Gadu no gada vērot „Spēlmaņu nakts” balvas pasniegšanas ceremonijā režisēto “joku dueli” pārsvarā starp Latvijas Nacionālo teātri un Dailes teātri paliek aizvien garlaicīgāk, it īpaši, ja „Spēlmaņu nakts” notikums tiek uzsvērts kā kopīgi teātra svētki. Šī gada rīkotais pasākums nav izņēmums, tieši otrādi – labs piemērs aprakstītajiem apstākļiem, ar nelielu atšķirību, ka “joku divkauja” iemiesojās atpazīstamos mākslinieku tēlos.

Atsakos ticēt tam, ka mūsu valsts politisko spēku mēģinājumi sadalīt iedzīvotājus “latviešos” un “krievos” ir spējīgi ietekmēt arī kultūras platformu, pretējā gadījumā savas pirmizrādes uz latviešu teātru skatuvēm nebūtu piedzīvojuši daudzi izcili iestudējumi pēc Dostojevskas, Puškina, Tolstoja, Čehova un citu krievu dižgaru darbu motīviem, kā arī šodien nenotiktu veiksmīga sadarbība ar krievu māksliniekiem (režisori, aktieri, scenogrāfi u.c.).

Par nevēlamu apstākļu skaidrojumu nevar kalpot arī tas, ka būtu kritusies auditorijas interese par Čehova teātri, jo teātris ir skatītāju pieprasīts un mīlēts gan no krievu, gan latviešu auditorijas

pusēs, gan citu nacionalitāšu lokā. To apliecina arī finansiālie rādītāji, piemēram, 2018. gadā no Latvijas septiņiem profesionālajiem teātriem lielākā peļņa bijusi tieši Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātrim¹.

Steidzos izvērsti atbildēt uz iespējamo jautājumu – **vai pats Čehova teātris ir gana aktīvs valsts iekšējo kultūras procesu integrācijā un iepriekš minētās teātru saimes piederības sajūtas veicināšanā?** Atbilde ir: “Jā! Mēs esam. Un cenšamies būt arvien aktīvāki gan valsts kultūras procesu, gan savstarpējo kontaktu uzlabošanā ar latviešu teātru kolēģiem un kritiķiem.”

Sīkāk par šiem centieniem... Šogad Čehova teātris ir nosvinējis savu 136. dzimšanas dienu. Iepriekšējā teātra sezona atšķiras ar pirmizrāžu skaita pieaugumu (no ierastajām sešām pirmizrādēm līdz trīspadsmit), ir atklātas jaunas skatuves platformas (no ierastajām aktīvi izmantotajām divām platformām uz piecām), piesātināts viesizrāžu grafiks valsts un starptautiskā mērogā (vidēji ap 10 izbraukumiem sezonā). Runājot par kultūras jomu pārstāvju sadraudzības procesiem, tiek veiktas apzinātas darbības, kā piemēram:

- Aicinājums visiem latviešu teātriem piedalīties Krievu teātra tradicionālajā vecā Jaunā gada kopīgā sagaidīšanā 13. Janvārī. Jau trešo gadu pēc kārtas Čehova teātrī tiek rīkoti brīnišķīgi sadraudzības svētki ar kādu no latviešu teātriem.²
- Dalība kopīgā teātru ziemas spartakiādē.³
- Tieši Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātris ir vēris savas durvis pērn notikušajai „Dejas balvas” pasniegšanas ceremonijai, atbalstot tik svarīgu notikumu Latvijas dejotāju saimei.⁴

Jāpiemin būtisks aspekts, ka Čehova teātris ir aktīvs un spēcīgs kultūrpolitikas instruments sadarbības veicināšanā ar ārvalstīm. Teātra vadība nepārtraukti piedalās starptautiskos semināros pieredzes apmaiņas un Latvijas valsts kultūras nozares atpazīstamības celšanas nolūkos. Viena gada laikā ir gūta vērtīga pieredze Vācijā, Lielbritānijā, Spānijā, Ķīnā, Krievijā, kas potenciāli ir spējīga ietekmēt ne tikai Latvijas kultūras nozares, bet arī kopējo valsts attīstību.

Atsevišķi ir izdalāms viens no šī gada septembrī realizētajiem projektiem – dalība vienā no nozīmīgākajiem valsts līmeņa kultūras pasākumiem Ķīnas Tautas Republikā – 4. Starptautiskās kultūras izstādes "Zīda ceļš" noslēguma ceremonijā. Jāuzsver, ka pastāvot sīvai konkurencei starp daudzām pasaules valstīm četru mēnešu garumā, izcīnīt dalību minētajā ceremonijā ir izdevies tikai vienam ārzemju viesim – Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātrim. Mākslinieku komanda savas uzstāšanās laikā ir ieskicējusi muzikāli-radošu prezentāciju par Latviju. Skatītāji pieņēma programmu ar patiesu interesi un sajūsmu, neslēpjot, ka līdz šim nav zinājuši neko par

Latviju, tik skaistu un kultūras notikumiem bagātu valsti. Pasākums tika translēts tiešajā ēterā gan Ķīnas televīzijas kanālos, gan sociālajos tīklos (kopējais noslēguma ceremonijas skatītāju skaits internetā, neiekļaujot TV kanālu statistiku, uz 2019. gada 3. septembri bija 1,18 miljonu cilvēku)⁵.

Visbeidzot, runājot par aktivitātēm integrācijas procesos, Čehova teātris veic milzīgu un nenogurstošu darbu starpkultūru integrācijā, uzsverot, ka kultūra, t.sk. teātris, ir vienojošais, bagātinošais un saliedējošais Latvijas sabiedrībā. Mēs esam atvērti, aicinot piedalīties teātra izrāžu iestudēšanā un radīšanā latviešu teātru māksliniekus, tostarp, aktierus, režisorus, scenogrāfus, komponistus, dejotājus un citus savas jomas profesionāļus, kurus bieži var satikt uz Čehova teātra skatuves. Šis process ir nepārtraukts, auglīgs un gandarījumu pilns, kas nes lieliskus rezultātus teātra mākslas jomā kopumā.

Turpretī, atrodoties Latvijas teātru gada nozīmīgākajā svētku pasākumā – „Spēlmaņu nakts” balvu pasniegšanas ceremonijā, kuru tiešajā ēterā skatās liels iedzīvotāju skaits un klausās radio klausītāji, kurā vienlaikus satiekas visu teātra jomu profesionāļi un kas zināmā mērā nosaka Latvijas teātru gada izcilības, Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātra kolektīvam tiek liegtas iespējas justies piederīgiem šiem svētkiem. Gadu no gada pašā ceremonijā Čehova teātris tiek pieminēts tikai nomināciju sarakstos, savukārt pašā ceremonijas gaitā gandrīz četrus stundu laikā uz skatuves notiek vien dažus latviešu teātru svētki, atstājot uzmanības novārtā pārējos.

Uz retoriskiem jautājumiem netiek gaidītas atbildes, vien – darbības. Ticu, ka situācija mainīsies uz maksimāli korektu attieksmi attiecībā pret visiem Latvijas teātriem, ieskaitot Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātra kolektīvu. Citējot Raini: “Laime nav atrodama bezdarbībā, bet gan kustībā un centībā.” Novēlu mums viesiem augšup vērstu kustību un patiesus centienus ne tikai klausīties, bet arī sadzirdēt vienam otru! Tad arī būs iespējami kopīgi teātra svētki, kuros vēlas piedalīties katrs mūsu teātru saimes pārstāvis.

Linki:

¹https://www.delfi.lv/bizness/biznesa_vidē/infografika-latvijas-lielako-teatru-finanses-2018-gada.d?id=51508051

²<https://www.facebook.com/RigasKrievuteatris/videos/2441849715887703/>

³<https://www.facebook.com/RigasKrievuteatris/videos/241679146775754/>

⁴<https://www.lsm.lv/raksts/kultura/teatris-un-deja/video-dejas-balvas-pasniegšanas-ceremonija.a317084/>

⁵<https://www.facebook.com/RigasKrievuteatris/videos/451216888938853/>

Fotogrāfijas (Ķīna): https://failiem.lv/u/z25pqp36#sign_up